

การแลกเปลี่ยนความรู้ครั้งที่ 2
สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
เรื่อง การจัดการข้อมูลสินค้าเกษตร “ลำไย”
วันศุกร์ที่ 21 กรกฎาคม 2549
ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร ห้อง 3

หัวข้อในการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องการจัดการข้อมูลสินค้าเกษตร “ลำไย” ดังนี้

1. หลักและแนวคิดในการจัดการข้อมูลสินค้าลำไย
2. ประเภทและข้อมูลในการจัดการ
3. วิธีการจัดการ / เทคนิค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็วถูกต้องและแม่นยำ
ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ
4. การประมวลผล/การนำเสนอข้อมูล
5. การนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน/ตัดสินใจ หรืออื่นๆ
6. อื่นๆ

1. หลักและแนวคิดในการจัดการข้อมูลสินค้าลำไย

- ผลผลิตออกมากในระยะเวลาอันสั้น ประมาณ 2 เดือน (กรกฎาคม-ต้นกันยายน)
ทำให้เกิดปัญหาบริหาร ปริมาณผลผลิตกับความต้องการของตลาดไม่สมดุลย์ เช่นเดียวกับไม้ผลอื่น

- ผลกระทบกลายเป็นปัญหาเชิงนโยบาย เนื่องจากมีพื้นที่ปลูกค่อนข้างมากประมาณ
1 ล้านไร่

- ลำไย เป็นพืชที่มีผลิตภัณฑ์หลากหลาย ดังนั้น จึงมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก
และข้อมูลแต่ละข้อมูลมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างมาก และมีความซับซ้อน ผู้บริหารระดับกรมฯ
และระดับกระทรวงฯต้องการข้อมูลที่ต้องการและแม่นยำ ในการตัดสินใจ

- ข้อมูลลำไยเปลี่ยนแปลงใหม่ทุกปี ต้องใช้ข้อมูลปัจจุบันตัดสินใจ ต้องประมาณ
การให้ได้ตั้งแต่เริ่มออกดอกจนถึงติดผล

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ลำไยเป็นพืชยืนต้นน่าจะมีข้อมูลหลายๆ ที่มีความแม่นยำและน่าเชื่อถืออยู่แล้ว
โดยไม่ต้องเก็บข้อมูลทุกๆ ปี แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถใช้ตัวเลขเดิมได้ เนื่องจากข้อมูลลำไย
มีทั้งลำไยสด ลำไยอบแห้งทั้งผล ลำไยสีทอง และเนื้อลำไยแกะอัดแท่ง ข้อมูลมีความเคลื่อนไหว
เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประกอบกับเป็นพืชนโยบายเชิงการเมืองทำให้ต้องเก็บข้อมูลทุกปี

2. ประเภทและข้อมูลในการจัดการ

ประเภทข้อมูลลำไยที่มีการจัดการเพื่อใช้ในงานประจำได้แก่ ข้อมูลการผลิตระดับไร่นา ต้นทุนการผลิต เทคโนโลยี การตลาด การแปรรูป และมาตรฐาน สำหรับข้อมูลผลผลิตของลำไยปัจจุบันจะแบ่งตามประเภทผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลำไยสด ลำไยแปรรูป (ลำไยอบแห้งทั้งผล ลำไยสีทอง เนื้อลำไยแกะอัดแท่ง) มีแหล่งที่มาและวิธีการได้มาดังนี้

การผลิตระดับไร่นา

1 จำนวนเกษตรกร	แหล่งที่มา	สนง.กษจ.	วิธีที่ได้มา	ทะเบียนเกษตรกร
2 พื้นที่ปลูก	"	สนง.กษจ. สศก.	"	สำรวจ
3 พื้นที่ให้ผล	"	สนง.กษจ. สศก.	"	สำรวจ
4 ผลผลิต	"	สนง.กษจ. สศก.	"	สำรวจ

ต้นทุนการผลิต

1. ลำไยสดช่อ	แหล่งที่มา	สศก	วิธีที่ได้มา	ขอตรง ข้อมูลเผยแพร่
2. ลำไยอบแห้ง/สีทอง	"	กสศ.	"	ขอตรง

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ต้นทุนการผลิตในการอบแห้งลำไยจะไม่เท่ากันเนื่องจากการใช้เชื้อเพลิงแตกต่างกัน ผู้ผลิตบางรายใช้แก๊ส หรืออบด้วยไฟฟ้า สศก.ใช้ตัวเลขเฉลี่ยเพียงตัวเดียว

- ต้นทุนการผลิตลำไยกระป๋องยังไม่ชัดเจน เนื่องจากได้สอบถามจากผู้ผลิตเพียง

1-2 ราย ข้อมูลยังไม่น่าถูกต้อง

เทคโนโลยี

1. ลำไยในฤดู	แหล่งที่มา	กวก. มหาวิทยาลัย	วิธีที่ได้มา	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่
2. ลำไยนอกฤดู	"	กวก. มหาวิทยาลัย	"	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่
3. ลำไยอบแห้ง	"	กสศ.	"	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่
4. ลำไยสีทอง	"	กสศ.	"	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่

การตลาด

1. ราคาฟาร์ม	แหล่งที่มา	กรมการค้าภายใน สศก.	วิธีที่ได้มา	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่
2. ราคาตลาดค้าส่ง	"	กรมการค้าภายใน สศก.	"	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่
3. ปริมาณ/ราคาส่งออก	"	กรมศุลกากร สศก. สมาคมผู้ส่งออก	"	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่
4. เงื่อนไข/ปัญหาการส่งออก	"	กวก. สมาคมผู้ส่งออก	"	ขอตรง, ข้อมูลเผยแพร่

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ข้อมูลจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้มาจากกลุ่มแม่บ้านที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์
- ราคาฟาร์มใช้ข้อมูลของจังหวัดหลักๆ ที่มีการปลูกลำไยมาก ได้แก่ เชียงใหม่

ลำพูน

- ข้อมูลลำไยสดในฤดู นอกฤดู และลำไยอบแห้ง ได้ข้อมูลจากการเข้าค้นใน เว็บไซต์ของกรมศุลกากร ซึ่งจะมีการ update ข้อมูลเป็นปัจจุบัน
- ในปี 2549 ผลผลิตลำไยลดลงประมาณ 30% และผลผลิตจะออกช้ากว่าปกติแต่ คาดว่าจะไม่มีปัญหาด้านการตลาดเนื่องจากมีการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องโดยให้ภาคเอกชนรับซื้อ ลำไย 45,000 ตัน ส่งจำหน่ายต่างประเทศ โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนโดยใช้เงิน คชก. นอกจากนี้ยังได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนด้านการตลาดและให้จังหวัดรายงานราคาเป็น รายวัน

- เสนอแนะให้สำนักงานเกษตรจังหวัดจัดทำข้อมูลพื้นที่ปลูก ผลผลิต และ สถานการณ์พืชนำเสนอข้อมูลทางเว็บไซต์ของจังหวัด และมีการ update ข้อมูลอยู่เสมอ และ รูปแบบการจัดทำข้อมูลและนำเสนอควรเป็นรูปแบบเดียวกันทุกจังหวัด เพื่อให้การรวบรวม ข้อมูลภาพรวมของทั้งประเทศทำได้ง่าย สะดวก สามารถสรุปและนำเสนอ ต่อผู้บริหารได้รวดเร็ว ถูกต้อง และ updateอยู่เสมอ โดยฝากผู้รับผิดชอบ IT ของ สสจ. ที่เป็นคณะทำงาน CIO ช่วยนำเข้าไป ประชุมพิจารณา

การแปรรูป

1. สต็อคลำไยอบแห้ง	แหล่งที่มา	กสส.	วิธีที่ได้มา	ขอตรง
2. Capt. โรงอบ	”	กสส.	”	ขอตรง
3. Capt. โกดัง	”	กสส.	”	ขอตรง
4. โรงงาน/กลุ่มผลิตลำไยสีทอง	”	กสส.	”	ขอตรง

มาตรฐาน

1. ลำไยสด	แหล่งที่มา	มกอช.+หน่วยงานที่	วิธีที่ได้มา	ขอตรง /website หน่วยงาน
2. ลำไยอบแห้งทั้งผล	”	เกี่ยวข้อง	”	ขอตรง /website หน่วยงาน
3. ลำไยสีทอง	”	”	”	ขอตรง /website หน่วยงาน
4. ลำไยอัดแห้ง	”	”	”	ขอตรง /website หน่วยงาน

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- สต็อคลำไยกระป๋องไม่มีปัญหาเนื่องจากมีการสั่งซื้อล่วงหน้า ผู้ผลิตจะเก็บ ผลิตทันทีไม่เกิน 6 เดือน ปริมาณสั่งซื้อค่อนข้างชัดเจน

3. วิธีการการจัดเก็บ(การ) / เทคนิค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็วถูกต้องและแม่นยำ ตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะ

การจัดทำและจัดเก็บข้อมูลสถิติ โดยทั่วไปใช้วิธี รายงาน ทำทะเบียน สำมะโน และสำรวจ

การรายงาน โดยการสร้างแบบส่งให้จังหวัดรายงานแต่ไม่มีการตรวจสอบและตรวจสอบไม่ทันมี **ข้อดี** คือครบถ้วน มีรายละเอียด **จุดอ่อน** ไม่ตรงเวลา ไม่พร้อมกัน ค่าใช้จ่ายไม่ได้วิเคราะห์ทางสถิติ

การทำทะเบียน มี **ข้อดี** คือข้อมูลครบถ้วน มีรายละเอียดมี **จุดอ่อน** คือมักทำในช่วงมีนโยบาย มีมาตรการช่วยเหลือ ข้อมูลมักจะสูงกว่าปกติ ค่าขึ้นและไม่ได้วิเคราะห์ทางสถิติ

สำมะโน มี **ข้อดี** ข้อมูลครบถ้วน มีรายละเอียดมี **จุดอ่อน** ข้อมูลปริมาณมาก ค่าใช้จ่ายมากทำ 10 ปี/ครั้ง

สำรวจ มี **ข้อดี** รวดเร็ว มีการวิเคราะห์ทางสถิติ มี **จุดอ่อน**คือ มีรายละเอียดไม่มาก

วิธีการเก็บข้อมูลของ สศก.

- สำรวจโดยสุ่มตัวอย่าง สัมภาษณ์เกษตรกร
- สำรวจเร่งด่วนเฉพาะกิจช่วงสั้น
- สำรวจโดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม
- สำรวจโดยตั้งแปลงทดสอบผลผลิตต่อไร่
- ใช้ข้อมูล การบริโภคภายใน ส่งออก Stock * ข้อมูลการ Shift เนื้อที่ต่อเนื่องทุกปีของเนื้อที่ยืนต้น
- เนื้อที่ให้ผล มีช่วงเวลาการให้ผล ปลูกใหม่ โคนทิ้ง
- ใช้ข้อมูล เนื้อที่ขึ้นทะเบียน
- ใช้ข้อมูล สำมะโนเกษตร
- ใช้ข้อมูล ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ภัยธรรมชาติ
- ใช้ข้อมูลแนวโน้มน้ำจากอดีต

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- การนำข้อมูลค่าไปไปใช้ ถ้าเป็นข้อมูลเชิงละเอียดจะใช้ข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น พื้นที่ปลูกยางอำเภอ พันธุ์ ฯลฯ แต่ถ้าเป็นข้อมูลตัวเลขใหญ่ๆ จะใช้ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเพื่อให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน

- ปัจจุบันได้มีการจัดทำข้อมูลพิกัด (GPS) ในการสุ่มสำรวจพื้นที่ลำไย โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียมในการกำหนดจุดใช้ฐาน 1:4,000 ทำให้รู้ชื่อเกษตรกรเจ้าของแปลง พันธุ์ จำนวน อายุพืช ฯลฯ แต่วิธีการทำถ่ายได้เพียงบางจุด ยังไม่รัดกุมทำให้ขาดความแม่นยำ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. การเก็บข้อมูลลำไยในพื้นที่ เก็บจากเกษตรกรผู้ปลูกทุกรายในเวลาที่จำกัด การเดินทางลำบากเพราะเป็นพื้นที่เชิงเขา ระบบการจัดการยังไม่ดีพอ แต่ข้อมูลที่ได้จากเกษตรกร มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเกษตรกรจะตอบคำถามร่วมกันเป็นทีม
2. การจัดทำข้อมูลลำไยและไม้ผลชนิดอื่นๆ นั้น ต้องมีการติดตามข้อมูลตลอดทั้งปี โดยติดตามในด้านภูมิอากาศ (ฝนหิมะหรือเร็ว อากาศร้อนหรือเย็น ฯลฯ) ติดตามการออกดอก การติดผล รวมทั้งสถิติข้อมูลการส่งออก และด้านอื่นๆ เพื่อให้มีข้อมูลในมือพร้อมนำมาใช้

4. การประมวลผล/การนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลทั้ง 2 แหล่ง คือ สำนักงานเกษตรจังหวัด และ สศก. มีความต่างกัน เพราะวิธีการเก็บต่างกันและเนื่องจากเป็นพืชยืนต้น มีช่วงเวลาการให้ผล ปลูกใหม่ โคนทิ้งหรือประสบภัยตาย มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อที่ต่อเนื่องทุกปี ดังนั้น ทุกปีจึงต้องปรับข้อมูลทั้ง 2 แหล่ง โดย สศก. จึงใช้ วิธีการทางสถิติ ในการสรุปตัวเลขร่วมกันในแต่ละปี

ปัญหาอุปสรรคในการจัดหาข้อมูล

1. เนื่องจากเป็นพืชเชิงนโยบาย พืชการเมือง ผู้บริหารต้องการข้อมูลที่ค่อนข้างต้องเป็นปัจจุบัน และค่อนข้างรวดเร็ว
2. ข้อมูลมาจากหลายหน่วยงานต้องประสานงานค่อนข้างใกล้ชิด
3. ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว ในกรณีที่มีการประเมินผลผลิตใหม่ต้องมีการประเมินข้อมูลที่เกี่ยวข้องใหม่ด้วย เช่น ต้นทุนการผลิต จึง ต้องมองให้ครอบคลุมทุกด้าน

5. การนำข้อมูลที่นำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน/ตัดสินใจ หรืออื่นๆ

1. ให้ข้อมูลแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจ / เข้าร่วมประชุม
2. ใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการประจำปี (งานประจำ)
3. ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการลำไยในแต่ละปี ของบ คชก.

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

นักวิชาการ สศก. ควรจัดทำและเก็บข้อมูลพืชที่รับผิดชอบและส่งเข้าไปใน e-mail ของตัวเอง เพื่อกรณีที่ผู้บริหารต้องการข้อมูลด่วน ขณะประชุมหรือติดต่อราชการ จะสามารถเปิด mail เรียกดูและใช้ข้อมูลได้ทันที

บทบาทหน้าที่การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ 2

คุณอำนวย	นางมาลินี ยუნานนท์	นักวิชาการเกษตร 7 ว	สสจ.
คุณประสาน	นางเตือนใจ วิเศษสุวรรณ	นักวิชาการเกษตร 7 ว	สสจ.
คุณลิขิต	นางสุนิสา ประไพตระกูล	นักวิชาการเกษตร 7 ว	สสจ.
	นายอภิรักษ์ หลักชัยกุล	นักวิชาการเกษตร 7 ว	สสจ.
คุณสังเกต	นางพิสมัย พึ่งวิกรัย	นักวิชาการเกษตร 7 ว	สสจ.
ผู้เล่า	น.ส.ชมณัญช์ คำวงษ์	นักวิชาการเกษตร 7 ว	สสจ.

มีผู้สนใจเข้าแลกเปลี่ยนความรู้...15 คน
